

PRAWO PODATKOWE

z kazusami i pytaniami

redakcja naukowa Paweł Borszowski

Dobrostawa Antonów, Paweł Borszowski, Cyprian Golda
Artur Halasz, Andrzej Huchla, Katarzyna Kopyściańska
Marek Kopyściański, Rafał Kowalczyk, Paweł Lenio
Mateusz Lewandowski, Wiesława Miemieć, Przemysław Pest
Witold Michał Srokosz, Michał Stawiński, Patrycja Zawadzka

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE **2**

PRAWO PODATKOWE

z kazusami i pytaniami

redakcja naukowa Paweł Borszowski

Dobrostawa Antonów, Paweł Borszowski, Cyprian Golda
Artur Halasz, Andrzej Huchla, Katarzyna Kopyściańska
Marek Kopyściański, Rafał Kowalczyk, Paweł Lenio
Mateusz Lewandowski, Wiesława Miemieć, Przemysław Pest
Witold Michał Srokosz, Michał Stawiński, Patrycja Zawadzka

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

2

Stan prawny na 1 maja 2020 r.

Recenzent

Dr hab. Jacek Wantoch-Rekowski, prof. UMK

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Kinga Zajęc

Opracowanie redakcyjne

Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne rozdziały napisali:

Dobrośta Antonów – rozdz. 2; rozdz. 6; rozdz. 13 pkt 13.6.1–13.6.2,

rozdz. 13 pytanie 28, kazus XV

Paweł Borszowski – rozdz. 3; rozdz. 4 pkt 4.1; rozdz. 13 pkt 13.5, rozdz. 13 pytania 25–27

Cyprian Golda, Michał Stawiński – rozdz. 11

Artur Halasz – rozdz. 4 pkt 4.9; rozdz. 10; rozdz. 12 pkt 12.1, rozdz. 12 pytania 1–4, kazus I;

rozdz. 13 pkt 13.3, rozdz. 13 pytania 16–20, kazusy VI–VII

Andrzej Huchla – rozdz. 4 pkt 4.6, rozdz. 4 pytania 1–5, kazusy IX–XIV; rozdz. 5;

rozdz. 7 pkt 7.5–7.7

Katarzyna Kopyściańska – rozdz. 4 pkt 4.2–4.3, 4.8, rozdz. 4 kazusy I–VI, XVIII–XX; rozdz. 9;

rozdz. 13 pkt 13.1, 13.4, rozdz. 13 pytania 1–6, 13–15, kazusy I–III, VIII–X

Marek Kopyściański – rozdz. 4 pkt 4.7, rozdz. 4 kazusy XVI–XVII

Marek Kopyściański, Paweł Lenio – rozdz. 8

Rafał Kowalczyk – rozdz. 7 pkt 7.1–7.4, rozdz. 7 kazusy I–VI; rozdz. 13 pkt 13.6.3–13.6.14,

rozdz. 13 pytania 21–24, kazusy XI–XIV

Mateusz Lewandowski – rozdz. 4 pkt 4.5, rozdz. 4 kazus VIII

Wiesława Miemieć, Paweł Borszowski – rozdz. 1

Przemysław Pest – rozdz. 12 pkt 12.2, rozdz. 12 pytania 5–6, kazusy II–V

Witold Michał Srokosz – rozdz. 4 pkt 4.4, rozdz. 4 kazus VII

Patrycja Zawadzka – rozdz. 7 pkt 7.8–7.10, rozdz. 7 pytania 1–5, kazusy VI–VII;

rozdz. 12 pkt 12.3, rozdz. 12 pytania 7–9, kazus VI; rozdz. 13 pkt 13.2,

rozdz. 13 pytania 7–12, kazusy IV–V

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-749-7

2. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wstęp	15
Część I	
Zagadnienia wprowadzające	17
Rozdział 1	
Pojęcie podatku i prawa podatkowego	19
1.1. Definicja podatku	19
1.2. Zakres konstrukcji prawnej podatku	25
1.3. Problem granic opodatkowania	33
1.4. Pojęcie prawa podatkowego	34
Pytania kontrolne	35
Odpowiedzi na pytania	35
Rozdział 2	
Źródła, wykładnia i stosowanie prawa podatkowego	37
2.1. Pojęcie i zakres źródeł prawa podatkowego	37
2.2. Konstytucja	38
2.3. Ustawy	41
2.4. Międzynarodowe prawo podatkowe	43
2.5. Unijne prawo podatkowe	45
2.6. Rozporządzenia	47
2.7. Akty prawa miejscowego	48
2.8. Istota wykładni prawa podatkowego	50
2.9. Rodzaje wykładni prawa podatkowego	52
2.10. Stosowanie prawa podatkowego	57
Pytania kontrolne	60
Kazusy	60
Odpowiedzi na pytania	61
Rozwiązania kazusów	64

Część II

Ogólne prawo podatkowe	67
-------------------------------------	----

Rozdział 3

Ogólne prawo podatkowe w systemie prawa podatkowego	69
3.1. Ogólne a szczególne prawo podatkowe	69
3.2. Elastyczność przepisów prawa podatkowego	71
3.3. Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania – pomiędzy elastycznością a definiowaniem	74
3.4. Stosunek prawny zobowiązania podatkowego	79
Pytania kontrolne	81
Odpowiedzi na pytania	81

Rozdział 4

Zobowiązanie podatkowe	83
4.1. Powstanie zobowiązań podatkowych	83
4.2. Odpowiedzialność podatnika, płatnika i inkasenta	84
4.2.1. Zagadnienia wstępne	84
4.2.2. Odpowiedzialność podatnika	86
4.2.3. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	88
4.3. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	89
4.3.1. Zabezpieczenie zobowiązań podatkowych na podstawie art. 33–33c o.p.	90
4.3.2. Zabezpieczenie zobowiązań podatkowych na podstawie art. 33d o.p.	93
4.3.3. Hipoteka przymusowa	95
4.3.4. Zastaw skarbowy	98
4.4. Terminy płatności podatku i zaległość podatkowa	101
4.5. Dodatkowe zobowiązanie podatkowe	106
4.5.1. Wstęp	106
4.5.2. Przesłanki ustalenia dodatkowego zobowiązania podatkowego	106
4.5.3. Ustalenie wysokości dodatkowego zobowiązania podatkowego	108
4.5.4. Wyłączenie stosowania dodatkowego zobowiązania podatkowego	110
4.5.5. Przedawnienie prawa do wydania decyzji podatkowej	110
4.6. Wygaśnięcie zobowiązań podatkowych	111
4.7. Nadpłata	122
4.7.1. Pojęcie nadpłaty podatku	122
4.7.2. Moment powstania nadpłaty	124
4.7.3. Stwierdzenie nadpłaty podatku	126
4.7.4. Zaliczenie i zwrot nadpłaty	128
4.7.5. Wygaśnięcie prawa do zwrotu nadpłaty podatku	130
4.8. Odpowiedzialność osób trzecich	131
4.8.1. Zasady odpowiedzialności	131
4.8.2. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności	132
4.8.3. Kategorie podmiotów odpowiedzialnych jako osoby trzecie	133
4.9. Deklaracje, informacje podatkowe, informacje o schematach podatkowych i rachunki	143
Orzecznictwo i interpretacje	150
Pytania kontrolne	153

Kazusy	154
Odpowiedzi na pytania	158
Rozwiązania kasusów	159

Rozdział 5

Postępowanie podatkowe	163
5.1. Specyfika postępowania podatkowego	163
5.2. Przebieg postępowania podatkowego	166
5.2.1. Strona w postępowaniu podatkowym	166
5.2.2. Wszczęcie postępowania	169
5.2.3. Czynności podejmowane w toku postępowania	170
5.2.4. Dowody w postępowaniu podatkowym	172
5.2.5. Oszacowanie podstawy opodatkowania	177
5.2.6. Decyzja	178
5.2.7. Odwołanie i postępowanie odwoławcze	180
5.2.8. Tryby wzruszania decyzji ostatecznych	181
5.2.9. Postępowania szczególne, do których stosuje się przepisy działu IV Ordynacji podatkowej	182
5.3. Postępowanie podatkowe w przypadku unikania opodatkowania	191
5.4. Postępowanie podatkowe a czynności sprawdzające	194
Orzecznictwo	197
Pytania kontrolne	200
Kazusy	201
Odpowiedzi na pytania	201
Rozwiązania kasusów	204

Rozdział 6

Kontrola podatkowa i kontrola celno-skarbowa	205
6.1. Istota i zakres kontroli podatkowej	205
6.2. Przebieg kontroli podatkowej	207
6.3. Organy i jednostki organizacyjne Krajowej Administracji Skarbowej	213
6.4. Kontrola celno-skarbowa	218
6.5. Pozostałe procedury realizowane przez Krajową Administrację Skarbową	229
Pytania kontrolne	234
Kazus	234
Odpowiedzi na pytania	235
Rozwiązanie kasusu	239

Część III

Szczegółowe prawo podatkowe	241
--	------------

Rozdział 7

Podatek dochodowy od osób fizycznych	243
7.1. Charakter prawny	243
7.2. Podmiot podatku	244
7.3. Podatek dochodowy od osób fizycznych jako podatek osobisty	245
7.4. Przedmiot podatku	247

7.4.1. Źródła przychodów	249
7.4.2. Przychód	251
7.4.3. Koszty uzyskania przychodów	253
7.5. Podstawa obliczenia podatku	256
7.6. Obliczanie podatku	260
7.7. Pobór podatku	262
7.8. Uprozczone formy opodatkowania	263
7.8.1. Istota i zakres uproszczonych form opodatkowania	263
7.8.2. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	265
7.8.3. Karta podatkowa	271
7.8.4. Ryczałt od przychodów osób duchownych	275
Orzecznictwo	276
Pytania kontrolne	277
Kazusy	277
Odpowiedzi na pytania	279
Rozwiązania kasusów	279

Rozdział 8

Podatek dochodowy od osób prawnych	283
8.1. Charakter prawny	283
8.2. Podmiot podatku	284
8.3. Zwolnienia podmiotowe	287
8.4. Przedmiot opodatkowania	288
8.5. Podstawa opodatkowania	293
8.6. Stawki podatkowe	294
8.7. Pobór podatku	296
Pytania kontrolne	297
Kazusy	297
Odpowiedzi na pytania	298
Rozwiązania kasusów	299

Rozdział 9

Podatek od towarów i usług	301
9.1. Charakter prawny	301
9.2. Podmiot	305
9.3. Przedmiot	308
9.3.1. Wyłączenia ustawowe	310
9.3.2. Dostawa towarów	311
9.3.3. Świadczenie usług	312
9.3.4. Eksport towarów	313
9.3.5. Import towarów	314
9.3.6. Wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów (WNT)	314
9.3.7. Wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów (WDT)	315
9.3.8. Zwolnienia przedmiotowe	315
9.4. Podstawa opodatkowania	316
9.5. Powstanie obowiązku podatkowego	319

9.6. Obowiązki podatnika	321
9.6.1. Obowiązek rejestracji	321
9.6.2. Termin składania deklaracji	321
Orzecznictwo	327
Kazusy	328
Rozwiązania kazuśców	328

Rozdział 10

Podatek akcyzowy	331
10.1. Charakter prawny	331
10.2. Regulacja krajowa i unijna	332
10.3. Konstrukcja normatywna	333
10.3.1. Podmiot podatku	333
10.3.2. Przedmiot opodatkowania	335
10.3.3. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	341
10.3.4. Obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe	343
10.3.5. Ulgi i zwolnienia podatkowe	351
10.3.6. Technika poboru	352
Orzecznictwo i interpretacje	353
Pytania kontrolne	356
Kazusy	357
Odpowiedzi na pytania	358
Rozwiązania kazuśców	359

Rozdział 11

Podatek od gier	361
11.1. Charakter prawny	361
11.2. Konstrukcja normatywna	362
11.2.1. Podmiot podatku	362
11.2.2. Przedmiot opodatkowania	364
11.2.3. Podstawa opodatkowania i stawki podatku	366
11.2.4. Obowiązki podatników	367
11.2.5. Dopłaty	368
Orzecznictwo i interpretacje	369
Pytania kontrolne	369
Kazusy	369
Odpowiedzi na pytania	370
Rozwiązania kazuśców	371

Rozdział 12

Pozostałe podatki państwowe	373
12.1. Podatek tonażowy	373
12.1.1. Charakter normatywny	373
12.1.2. Konstrukcja normatywna	373
12.1.2.1. Podmiot podatku	373
12.1.2.2. Przedmiot opodatkowania	375
12.1.3. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	375

12.1.4. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe oraz ustalanie i pobór należności podatkowych	376
12.2. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	378
12.3. Podatek od niektórych instytucji finansowych	380
Interpretacje	385
Pytania kontrolne	386
Kazusy	386
Odpowiedzi na pytania	387
Rozwiązania kazusów	390

Rozdział 13

Podatki i opłaty samorządowe	391
13.1. Podatek od nieruchomości	391
13.1.1. Podmiot	392
13.1.2. Przedmiot	394
13.1.3. Podstawa opodatkowania	395
13.1.4. Stawki podatku	396
13.1.5. Powstanie i wygaśnięcie obowiązku podatkowego	398
13.1.6. Czynności i dokumenty związane z podatkiem od nieruchomości	399
13.1.7. Terminy i sposoby płatności podatku od nieruchomości	400
13.1.8. Zwolnienia od podatku od nieruchomości	401
13.2. Podatek rolny i leśny	401
13.2.1. Podatek rolny	401
13.2.2. Podatek leśny	411
13.3. Podatek od środków transportowych	416
13.3.1. Konstrukcja normatywna	416
13.3.1.1. Zakres podmiotowy	416
13.3.1.2. Przedmiot opodatkowania	416
13.3.2. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	418
13.3.3. Obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe	419
13.3.4. Ulgi i zwolnienia podatkowe	422
13.4. Podatek od czynności cywilnoprawnych	422
13.4.1. Przedmiot opodatkowania	423
13.4.2. Podstawa opodatkowania	426
13.4.3. Stawka podatku	427
13.4.4. Obowiązek podatkowy	429
13.4.5. Zwolnienia	430
13.4.6. Zapłata, pobór i zwrot podatku	431
13.5. Podatek od spadków i darowizn	432
13.5.1. Uwagi ogólne	432
13.5.2. Konstrukcja podatku od spadków i darowizn	433
13.6. Opłaty samorządowe	442
13.6.1. Cechy opłat samorządowych	442
13.6.2. Opłata skarbową	442
13.6.3. Opłata targowa	445
13.6.4. Opłata miejscowa i uzdrowiskowa	447

13.6.5. Opłata reklamowa	449
13.6.6. Opłata od posiadania psów	450
13.6.7. Opłata pianistyczna	451
13.6.8. Opłata adiacencka	451
13.6.9. Opłaty związane z korzystaniem z dróg publicznych	453
13.6.10. Opłaty związane z normalnym korzystaniem z dróg	454
13.6.11. Opłaty za zajęcie pasa drogowego	454
13.6.12. Opłaty związane z korzystaniem ze środowiska naturalnego	455
13.6.13. Opłaty za gospodarcze wykorzystywanie środowiska naturalnego	455
13.6.14. Opłata za wycięcie drzew i krzewów	456
Orzecznictwo i interpretacje	456
Pytania kontrolne	460
Kazusy	461
Odpowiedzi na pytania	463
Rozwiązania kazusów	472
Bibliografia	477
Autorzy	481

WSTĘP

Oddajemy do rąk Czytelników drugie wydanie podręcznika opracowanego przez pracowników i doktorantów Katedry Prawa Finansowego Uniwersytetu Wrocławskiego. Podobnie jak w pierwszym wydaniu, również w tej jego edycji prezentujemy trudne i często kazuistycznie uregulowane rozwiązania prawa podatkowego w sposób przystępny przede wszystkim dla studentów. Jest to bowiem niezbędny materiał do nauki tej dynamicznie rozwijającej się gałęzi prawa, a jego bardziej szczegółowe kwestie są prezentowane w opracowaniach monograficznych, komentarzach do ustaw podatkowych czy artykułach naukowych.

Dla uproszczenia również w tym wydaniu całość zagadnień staramy się prezentować w przystępny sposób, jeśli chodzi o język, ale przede wszystkim z wykorzystaniem licznych elementów graficznych i opisów umieszczanych przy danych zagadnieniach. Opisy te są w niektórych miejscach dość liczne, jednakże spełniają swoją rolę, ponieważ przy ich pomocy można z łatwością opanować skomplikowane zagadnienia umieszczone zarówno w ogólnym, jak i szczegółowym prawie podatkowym.

W odpowiedzi na sugestie formułowane przez Czytelników wprowadziliśmy w tym wydaniu nowość w postaci odpowiedzi na pytania i kazusy. Nie mają one co prawda jednolitej szczegółowości, gdyż w niektórych przypadkach wskazują bardziej pewien kierunek opanowania danej partii materiału. Jednakże w każdym przypadku odnoszą się do całości zakresu odpowiedzi na dane pytanie czy też kazus.

W opracowaniu tym uwzględniono także stosunkowo liczne zmiany stanu prawnego dotyczące ogólnego i szczegółowego prawa podatkowego.

Podobnie jak w pierwszej edycji, struktura podręcznika jest tradycyjna i zgodna z utrwalonym podziałem na ogólne i szczegółowe prawo podatkowe. Autorzy w pierwszej części przedstawili zagadnienia wprowadzające, a zatem dotyczące pojęcia podatku oraz źródeł, wykładni i stosowania prawa podatkowego. Drugą część poświęcono ogólnemu prawu podatkowemu, a zatem zarówno zagadnieniom wyjściowym, jak również zobowiązaniu podatkowemu, postępowaniu podatkowemu oraz kontroli podatkowej i kontroli celno-skarbowej.

Najobszerniejsza jest część trzecia, dotycząca szczegółowego prawa podatkowego, w której oprócz omówienia podstawowych podatków z punktu widzenia budżetu państwa, przedstawiono także pozostałe podatki państwowe oraz podatki i opłaty samorządowe.

Podręcznik ten jest skierowany przede wszystkim do studentów prawa, ale także innych kierunków, gdzie realizowany jest materiał dydaktyczny dotyczący prawa podatkowego. Będzie również pomocny dla przedstawicieli zawodów prawniczych, którzy w praktyce zajmują się prawem podatkowym.

Opracowanie uwzględnia stan prawny na maj 2020 r.

Rozdział 1

POJĘCIE PODATKU I PRAWA PODATKOWEGO

1.1. Definicja podatku

Podatek jako kategoria pojęciowa jest rozważany zarówno w doktrynie prawa podatkowego, jak również w teorii ekonomii. Jest to pojęcie prawne, gdyż ustawodawca podatkowy nadaje temu wyrażeniu charakter definicji legalnej w przepisach Ordynacji podatkowej¹, odwołuje się do niego także w poszczególnych ustawach podatkowych. Podatek jest ponadto środkiem oddziaływania na gospodarkę w skali makroekonomicznej, czyli jako oddziaływanie na procesy zachodzące w gospodarce, a także w ujęciu mikroekonomicznym, tj. jako oddziaływanie na poszczególne podmioty gospodarcze, na ich zachowanie jako uczestników rynku.

Analizując prawną definicję podatku, trudno byłoby się doszukiwać ścisłych powiązań pomiędzy tą definicją a rozpatrywaniem podatku jako kategorii ekonomicznej. Stworzenie takiej definicji, uwzględniającej jednocześnie znaczenie prawne i ekonomiczne podatku, byłoby niełatwe. Inny bowiem jest cel definiowania podatku w prawie, a inny rozpatrywania go jako ekonomicznej kategorii pojęciowej. Pewnych powiązań pomiędzy prawną definicją podatku a jego ujęciem jako kategorii ekonomicznej można się jedynie doszukiwać przy konstrukcji poszczególnych podatków. Jest to jednak zbyt duże uproszczenie, ustawodawca nie wprowadza bowiem definicji legalnej poszczególnych rodzajów podatków. Byłoby to zresztą zbędne z uwagi na definicję zawartą w przepisach Ordynacji podatkowej. Ponadto w poszczególnych ustawach podatkowych normodawca posługuje się pewną konstrukcją – techniką podatkową – dla opisanego danego podatku.

**podatek
– kategoria
ekonomiczna
i prawna**

---

¹ Ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2019 r. poz. 900 ze zm.).

Celem wprowadzenia definicji legalnej podatku jest w pewnym uproszczeniu uzasadnienie tzw. pobrania podatkowego². Inaczej mówiąc, chodzi o wprowadzenie takiej definicji, która dawałaby możliwość właściwego określenia podstaw prawnych pobrania środków od podmiotów na rzecz Skarbu Państwa bądź też gminy, a ponadto stanowiłaby element umożliwiający odróżnienie podatku od innych danin publicznych, jak choćby opłaty, wyróżniając jednocześnie ten termin spośród innych pojęć prawnych. Te założenia powinien uwzględnić ustawodawca podatkowy, tworząc definicję legalną podatku. Warto przy tym rozważyć także podstawy formułowania definicji legalnych wynikające z rozporządzenia w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”³.

determinanty wprowadzenia definicji podatku

Biorąc pod uwagę sformułowane już powody uzasadniające wprowadzenie definicji legalnej podatku oraz te, które normodawca podaje w przywołanym rozporządzeniu⁴, trudno jednoznacznie przesądzić, które z nich mają mieć zastosowanie. Jest to zapewne konsekwencja pewnej specyfiki kategorii pojęciowej podatku. Wydaje się, iż najbardziej prawdopodobnym powodem wprowadzenia definicji legalnej podatku jest ten wymieniony w pkt 4 § 146 ust. 1 rozporządzenia. Chodzi zatem o sytuacje, gdy ze względu na dziedzinę regulowanych spraw istnieje potrzeba ustalenia nowego znaczenia danego określenia⁵. Trudno rozstrzygać, czy podane w tym rozporządzeniu powody wprowadzania definicji legalnych zostały ułożone hierarchicznie pod względem ich stosowania. Nie wynika to wprost z kształtu regulacji § 146 ust. 1. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę zagadnienie definiowania pojęć prawnych, wydaje się, iż ostatni z powodów wymieniony w „Zasadach techniki prawodawczej” ma w pewnym sensie charakter uzupełniający w stosunku do pozostałych, a jego wprowadzenie jest podyktowane odniesieniem do dziedziny regulowanych spraw oraz potrzebą ustalenia nowego znaczenia danego określenia.

Uwzględniając to w ramach definicji podatku, należy przyjąć, iż dziedziną regulowanych spraw uzasadniającą wprowadzenie definicji tego pojęcia będą sprawy podatkowe, natomiast problem będzie dotyczył potrzeby ustalenia nowego znaczenia danego określenia. Do rozważenia pozostaje owa nowość pojęcia, zarówno w całym systemie prawa, jak i w odniesieniu do pojęcia niejako

² R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, Warszawa 2016.

³ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. z 2016 r. poz. 283).

⁴ Stosownie do przepisu § 146 ust. 1 w ustawie lub innym akcie normatywnym formułuje się definicję danego określenia, jeżeli: 1) dane określenie jest wieloznaczne; 2) dane określenie jest nieostre, a jest pożądane ograniczenie jego nieostrości; 3) znaczenie danego określenia nie jest powszechnie zrozumiałe; 4) ze względu na dziedzinę regulowanych spraw istnieje potrzeba ustalenia nowego znaczenia danego określenia.

⁵ Zob. § 146 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”.

pierwotnego, czyli charakterystycznego dla ekonomii. Wydaje się, iż można w tym przypadku rozważać uzasadnienie wprowadzania definicji legalnej podatku poprzez relację nowości do pojęcia charakterystycznego dla ekonomii. Tym samym jest to podstawa, by wprowadzić definicję pojęcia podatku, która nie pokrywa się z jego istotą w ujęciu ekonomicznym, a zatem jako narzędzia oddziaływania na gospodarkę. Należy podkreślić, że nie jest to jedyne uzasadnienie stworzenia definicji legalnej podatku. Ma ono przy tym takie znaczenie, że pozwala ustawodawcy podatkowemu na ukształtowanie autonomicznej definicji względem rozumienia tego pojęcia w ekonomii. Wypada zauważyć również, że potrzeba ustalenia nowego znaczenia tego pojęcia nie musi być rozumiana w taki sposób, że należy ją odnosić wyłącznie do terminów istniejących dotychczas w innym brzmieniu w języku prawnym. Warto bowiem przywołać szerszy kontekst znaczeniowy podstawy formułowania tej definicji legalnej, a zatem z uwzględnieniem rozumienia prawa jako regulatora zjawisk społecznych. Nie ulega wątpliwości, że takie rozumienie prawa w odniesieniu do prawa podatkowego oznacza konieczność uwzględnienia charakterystycznej relacji pomiędzy obrotem gospodarczym a prawem podatkowym. Może to być zatem potraktowane jako dodatkowe uzasadnienie dla formułowania legalnej definicji podatku.

Definicję legalną podatku normodawca umieszcza w przepisach Ordynacji podatkowej. Warto przy tym podkreślić, że definicji tej ustawodawca przyznaje szczególny walor prawny. Nie wprowadza jej bowiem w tzw. słowniczku z art. 3, gdzie wyjaśnia istotne pojęcia, jak choćby ustaw podatkowych⁶. Umieszczenie tego rozwiązania normatywnego w osobnym artykule, tj. w przepisie art. 6 o.p., oznacza, że ustawodawca traktuje definiowane pojęcie jako odnoszące się do całego prawa podatkowego. Tym samym w pewnym sensie nie tyle uwalnia się od powodów, które zostały podane w „Zasadach techniki prawodawczej” dla definicji legalnych danych pojęć, co pozwala podjąć rozważania nad potrzebą ustalenia odrębnych podstaw formułowania definicji legalnych odnoszących się do prawa podatkowego. Należy jednak zauważyć, że definicję legalną podatku wprowadzono także w przywoływanym już przepisie art. 3, pojęcie to ma jednak znaczenie porządkujące. Ustawodawca nie formułuje bowiem w tym przypadku podatku jako kategorii definicyjnej, wskazując na określone jego cechy, będące przykładowo uzupełnieniem do wyjściowej definicji z art. 6 o.p. Byłoby to zresztą rozwiązanie niewłaściwe także z uwagi na systematykę aktu prawnego, w którym definicja podatku, składająca się z pewnych konstytutywnych cech, została zamieszczona w art. 6, a zatem po słowniczku z art. 3. Należy zatem stwierdzić, że definicja podatku zawarta w art. 3 o.p. ma znaczenie porządkujące w takim sensie, że wskazuje na zakres tego terminu zarówno gdy chodzi o pewne postaci świadczenia podatkowego,

**definicja
z art. 3 o.p.**

⁶ Artykuł 3 pkt 1 o.p.

czyli zaliczki czy też raty podatku, jak również gdy idzie o rozszerzenie go na opłaty oraz niepodatkowe należności budżetowe⁷. Ustawodawca podatkowy, z uwagi na unikanie zbędnej kazuistyki, nakazuje odnosić te rozwiązania normatywne Ordynacji podatkowej, które są przewidziane dla podatku, również do opłat i niepodatkowych należności budżetowych.

**definicja
z art. 6 o.p.**

Jak już stwierdzono wyżej, w przepisie art. 6 o.p. wprowadzono definicję legalną podatku, która służy do wykazania specyfiki tego pojęcia poprzez wskazanie na pewne cechy konstytutywne. Pozwala on wyodrębnić kilka takich cech⁸.

Podatek jest świadczeniem pieniężnym publicznoprawnym, nieodpłatnym, przymusowym oraz bezwrotnym, uiszczanym na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że podatek jest przez ustawodawcę określany jako świadczenie. Termin ten w odniesieniu do podatku jest konsekwencją ujęcia zobowiązania podatkowego jako kategorii pojęciowej stosunku prawnego⁹. Trudno jednoznacznie decydować, które z cech konstytutywnych podatku mają przesądzające znaczenie, ponieważ sam ustawodawca o tym nie zdecydował. Taką cechą nie będzie jednakże przymusowość¹⁰.

**publicznoprawny
charakter**

Ustawodawca wskazuje w pierwszej kolejności na **publicznoprawny charakter** świadczenia podatkowego. To rozwiązanie przydatne jest dla podkreślenia istoty świadczenia, które jest uiszczane na rzecz Skarbu Państwa bądź też jednostek samorządu terytorialnego¹¹. Podmiotami, na rzecz których uiszcza się świadczenia podatkowe, są zatem podmioty publiczne. Poprzez wskazanie na publicznoprawną cechę świadczenia podatkowego potwierdza się jednocześnie zakwalifikowanie prawa podatkowego do prawa publicznego, a tym samym

⁷ Zgodnie z art. 3 pkt 3 o.p. ilekroć w ustawie jest mowa o podatkach – rozumie się przez to również: a) zaliczki na podatki, b) raty podatków, jeżeli przepisy prawa podatkowego przewidują płatność podatku w ratach, c) opłaty oraz niepodatkowe należności budżetowe.

⁸ Zgodnie z art. 6 o.p. podatkiem jest publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe oraz bezwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy.

⁹ Zob. P. Borszowski, *Elementy stosunku prawnego zobowiązania podatkowego*, Kraków 2004.

¹⁰ W doktrynie wskazuje się, że cecha ta służy również do wykonania innych świadczeń – W. Nykiel, *Pojęcie i konstrukcja podatku* [w:] *System prawa finansowego*, t. 3, *Prawo daninowe*, red. L. Etel, Warszawa 2010, s. 28.

¹¹ W przepisach Ordynacji podatkowej wskazano gminy, powiaty i województwa samorządowe, jednakże w obecnym stanie prawnym świadczenia podatkowe są nadal uiszczane na rzecz gmin.

zastosowanie administracyjnoprawnej metody regulacji stosunków prawnych. Cecha ta pozwala wyraźnie oddzielić świadczenia podatkowe od świadczeń cywilnoprawnych, a zatem wynikających ze stosunków zobowiązaniowych uregulowanych przepisami prawa cywilnego¹². Warto przy tym zauważyć, że ustawodawca podatkowy wyjątkowo w obszarze prawa podatkowego wykorzystuje pewne rozwiązania normatywne funkcjonujące w prawie cywilnym, a zatem charakterystyczne dla świadczeń cywilnoprawnych¹³. Takie podejście legislacyjne nie powoduje częściowego zaniku cechy publicznoprawności, co jest konsekwencją nieuregulowania pewnego obszaru normatywnego dla zobowiązania podatkowego, biorąc pod uwagę kategorię stosunku prawnego. Dla praktyki podatkowej jest to jednak źródło sporych problemów interpretacyjnych¹⁴.

Kolejną cechą konstytutywną wskazaną w definicji legalnej podatku jest **nieodpłatność**. Ma ona duże znaczenie dla odróżnienia podatku jako daniny publicznej od opłaty. Cecha nieodpłatności jest niejako zaprogramowana przez ustawodawcę podatkowego, przy czym prawodawca nie nadaje jej szczególnej treści z tego względu, że ma ona zastosowanie do podatku. A zatem istotę nieodpłatności należy rozumieć w takim ujęciu, jakie można ustalić, bazując na poglądach teorii stosunku prawnego¹⁵.

cecha
nieodpłatności

Nieodpłatność oznacza zatem, że podmiot, spełniając określone świadczenie, nie otrzyma świadczenia od drugiej strony z tego tytułu, iż sam spełnił to świadczenie. Inaczej mówiąc, spełniając świadczenie podatkowe, podatnik nie otrzyma świadczenia ze strony państwa bądź też jednostki samorządu terytorialnego.

Cecha nieodpłatności bywa czasem identyfikowana z brakiem ekwiwalentności. Wydaje się, że brak ekwiwalentności, jak i samą ekwiwalentność należałoby odnosić do sytuacji, w której świadczeniu jednej strony odpowiadałoby świadczenie równoważne zakresowo.

¹² A zatem przepisami ustawy z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.).

¹³ Należy wskazać art. 91 o.p., według którego do odpowiedzialności solidarnej za zobowiązania podatkowe stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dla zobowiązań cywilnoprawnych.

¹⁴ Chodzi bowiem w pewnym uproszczeniu o dopasowanie unormowań charakterystycznych dla rozwiązań, w których wykorzystano cywilnoprawną metodę regulacji, do obszaru zobowiązania podatkowego z administracyjnoprawną metodą regulacji.

¹⁵ W kwestii cechy nieodpłatności por. E. Skwierczyńska, *Świadczenia nieodpłatne w zakresie przedmiotowym opodatkowania*, wydruk rozprawy doktorskiej na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Podręcznik jest pracą zbiorową pracowników i doktorantów Katedry Prawa Finansowego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

W książce w sposób przejrzysty przedstawiono złożone zagadnienia dotyczące prawa podatkowego:

- od podstawowych pojęć, takich jak: podatek, źródła zobowiązań podatkowych, wykładnia i stosowanie prawa podatkowego;
- do bardziej szczegółowych: zobowiązania podatkowe, kontrola podatkowa, poszczególne rodzaje podatków i opłaty samorządowe.

W drugim wydaniu uwzględniono zmiany zarówno w ogólnym, jak i szczegółowym prawie podatkowym. Dotyczą one m.in. następujących zagadnień:

- rozstrzygnięcie sporów dotyczących podwójnego opodatkowania między państwami członkowskimi UE,
- procedura eliminowania podwójnego opodatkowania w przypadku korekty zysku podmiotów powiązanych,
- wydawanie uprzednich porozumień cenowych.

Analizie poddano także zmiany, które wejdą w życie z dniem 1.07.2020 r., w tym: umowę o współdziałanie, porozumienie podatkowe, audyt podatkowy. Autorzy omawiają również regulacje dotyczące białej listy podatników podatku od towarów i usług, a także unormowanie solidarnej odpowiedzialności podatnika wprowadzonej art. 117ba Ordynacji podatkowej.

W podręczniku ponadto znajdują się materiały pomocnicze niezbędne do nauki przed kolokwium lub egzaminem:

- kazusy, które Czytelnik może samodzielnie rozwiązać,
- zestaw pytań kontrolnych pomocnych w utrwaleniu wiedzy,
- spis polecanej literatury do pogłębionej analizy zagadnień.

Przy każdym kazusie i pytaniu kontrolnym zamieszczono szkic odpowiedzi bądź wskazówki, w którym miejscu książki znajduje się materiał ułatwiający sformułowanie poprawnej odpowiedzi.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

ISBN 978-83-8187-749-7

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL